

Hellefiskenes by

Ældstetrinnet

Hellefiskenes by, er én ud af i alt ni podcasts produceret af Katrine Nyland til Ilulissat Isfjordscenteret.

Fag

Tværfagligt – historie, biologi og religion

Læringsmål

- Eleverne opnår grundlæggende viden om *hellefisken* og dens betydning for Ilulissat og bygderne omkring fjordene, før og nu.
- Eleverne opnår særlig viden om inuitkulturen fra stenalderen til det pulserende liv i dag i Ilulissat.
- Eleverne træner deres færdigheder i kommunikation og samarbejde.

Organisering

Vi anbefaler, at eleverne arbejder i mindre grupper, parvis eller enkeltvis. Afhængigt af, hvad der passer bedst til den enkelte elev, og hvilke kompetencer der skal udvikles. Vær opmærksom på, at det ikke nødvendigvis er ens bedste ven, man arbejder bedst sammen med. Samarbejde mellem eleverne handler om netop samarbejde og ikke kun samvær.

Vejledning til Book Creator bogen

Book Creator bogen *Hellefiskenes by*, er en elevbog, der knytter sig til podcasten *Hellefiskenes by*.

Podcasten varer 5:41.

Forløbet er tilrettelagt med fokus på elevernes undersøgende, eksperimenterende og skabende tilgang til læring.

Forløbet omfatter tre trin:

- Arbejdet før der lyttes til podcasten.
- Lytning og arbejde med podcasten.
- Efterarbejde med tema og viden fra podcasten.

Start med at lytte til podcasten, før den præsenteres for eleverne.

Side til side vejledning – Book Creator bogen Hellefiskenes by

Velkommen til Isfjordscenteret side 4-7

Eleverne møder Isfjordscenteret i to billeder, der viser henholdsvis sommer og vinter. I klassen kan I tale om:

- Hvad Isfjordscenteret er.
- Hvordan der ser ud omkring Isfjordscenteret.
- Forskellen på sommer og vinter.
- Hvordan der er forskel på sommer og vinter, der hvor I bor.

Kort Ilulissat side 8-9

Tal om kortet, og hvor mange mennesker der bor i Ilulissat, og hvor mange mennesker der bor i den by eller bygd I bor i?

Her bor jeg side 10-11

Eleverne ser en del af et verdenskort.

Eleverne skal flytte den røde markør ned på kortet og vise, hvor de bor.

Markøren findes i den hvide kasse og skal trækkes ned på kortet.

I klassen kan I tale om:

- Forskelle og ligheder mellem Ilulissat og jeres by eller bygd.

Stenalderen side 12-13

Eleverne skal undersøge de forskellige indvandring i Grønland gennem stenalderen. De skal søge viden på denne [hjemmeside](http://www.visitgreenland.com) fra visitgreenland.com.

Bagefter skal de svare på spørgsmålene i de sorte talebobler på side 13. De skal indsætte deres svar som lydfil.

Indspilning af lydoptagelse: se instruktion 1 [her](#).

Lyt og fortæl side 14-15

Eleverne skal nu lytte til podcasten *Hellefiskenes by*. De finder podcasten ved at klikke på billedet på side 14.

Inden I lytter til podcasten, kan du give en kort intro til podcastens indhold.

1. Historien starter med lyden af vand og en svag summen af en motorbåd.
2. Katrine Nyland fortæller om
 - a. at hele døgnet kan man hører lyden af motorbåde i det fjerne, der er på vej ud for at fiske eller et eller andet sted hen.

- b. at det især er hellefisk, der gør Ilulissat til en driftig fiskerby, som aldrig sover.
 - c. at de første [stenalderfolk](#) slog sig ned ved Isfjorden for 4400 år siden og at jagt og fiskeri altid har været grundlaget for livet.
 - d. missionæren Poul Egede der i sin dagbog i 1737 skrev om hvor stolte indbyggerne i Sermermiut (dengang den største bygd i Grønland) var af deres boplads og al den gode fangst; som de kunne takke åndemaneren for.
 - e. legenden om åndemaneren der faldt på halen, og da han rejste sig sagde: her skal I lave et hul og fiske.
 - f. hellefiskene der er større og fastere i kødet, end dem der fanges andre steder pga. det næringsrige smeltevand fra gletsjeren.
3. Palle, borgmester i Ilulissat, fortæller om
- a. mødet med en grønlander i New York som sagde: ”Der er kun to steder i verden, hvor byen kører i døgndrift. Det er i New York og Ilulissat.”
 - b. Poul Egede citatet
 - i. *Her fandt jeg den største gruppe folk, jeg har set noget sted i Grønland, omkring 20 temmelig store huse, som en lille landsby. De pralede af dette og spurgte, om jeg andre steder havde set så mange folk på et sted. Jeg følte øjeblikkelig ud fra deres tale og manerer, at de var stolte af deres mængde og den gode fangst, de havde.*
4. Lisa fortæller om
- a. en gang hun på *Brædtet* i Nuuk spurgte en fisker, hvad det var for nogle små fisk han solgte, og om det var noget man kunne spise. Tænk at *amasetter* kunne være så små i Sydgrønland.

Det anbefales at lade eleverne lytte parvis eller i mindre grupper.

Lad eleverne bruge nogle minutter på at tale om det, de har hørt.

På side 15 skal eleverne lave små lydoptagelser hvor de fortæller om podcasten. Billederne på siden kan hjælpe dem med at huske det, de har hørt.

Indspilning af lydoptagelse: se instruktion 1 [her](#).

Optagelsen ligger nu som et lille lydikon. Ikonet kan placeres, hvor man ønsker det. Man kan lytte til optagelsen igen og igen.

Opsamling i klassen

Det anbefales at tage en fælles snak i klassen, når arbejdet med side 14-15 er færdigt.

Vi anbefaler, at du undervejs skriver begreber og nøgleord på tavlen.

I klassen kan I tale om:

- Hvorfor man kalder Ilulissat for *Hellefiskenes by*.
- Hvor mange årtusinder der har levet folk ved Isfjorden.
- Hvad er en åndemaner?
- Hvem var Poul Egede, og hvorfor rejste han rundt i Grønland?

Du kan hente inspiration til samtalen herunder.

Til nogle af begreberne er der lavet opgavesider i Book Creator.

I kan eventuel indsætte flere sider selv til andre samtaleemner, begreber og nøgleord.

Begreber og nøgleord

- Åndemaner – også kaldet Angakok, var en meget magtfuld skikkelse i det grønlandske samfund, da det var ham der fortolkede de højere magters vilje. Åndemaneren måtte gennemgå mange års oplæring. Læremesteren var som regel en ældre, dygtig åndemaner. For at blive åndemaner måtte man have særlige evner. Man skulle kunne komme i forbindelse med forskellige ånder og med afdødes sjæle, når man foretog åndebevisninger, manede ånder frem. Find mere viden [her](#)

Findes der mon stadig åndemanere i Grønland?

- Dyrelivet ved Isfjorden - Dyrelivet ved Isfjorden er anderledes end ved Sydgrønland. Det er fordi isfjelde fra gletsjeren skaber turbulens der løfter næringsstoffer op i lyset, til gavn for dyrelivet. Alle dyr har brug for næring for at kunne leve og vokse, og ved Isfjorden er der rigelig mængder af næring.

Hvordan kan man kende forskel på fiskene fra Nord- og Sydgrønland?

- Hellefisk – er en arktisk fisk fra det nordlige Atlanterhav. Den har en stor mund og ret store tænder. Den maximale størrelse og vægt er 120-130 cm og 45-50 kg. Hellefisken færdes ikke udelukkende ved bunden som de fleste andre fladfisk. Den lever fra 200 til 2000 meters dybde i de arktiske have. Hellefisken gyder fra maj til august på dybder fra 700 til 2000 meter. Når den 9 til 10 år gammel begynder den at gyde. Når de nyudklækkede fisk er ca. 20 cm lange, får de farve på undersiden og er klar til at trække mod dybere vande. Hellefisken lever af fisk, f.eks. små torsk og af rejer.

Hvordan adskiller hellefisken i fra andre fladfisk?

- Missionær – En missionær arbejder på at udbrede en religion ved at omvende folk uden for den pågældendes religiøse gruppering. Missionærer ses i forbindelse med de missionerende religioner, der har som ideal, at deres tilhængere skal hverve andre til religionen. Poul Egede var en missionær.

Kristendommen er en missionerende religion. Kende I andre religioner der også er missionerende?

Mit opslagsværk side 16-17

På siderne skal eleverne lave sætninger eller små historier med nøgleordene og begreberne, som I har gennemgået. De kan skrive dem ind, indtale dem som lydfil eller tegne en tegning og sætte billedet ind. Deres produkter vil indgå i det videre arbejde med podcasten.

Indspilning af lydoptagelse og indsættelse af billeder: se instruktion 1 og 2 [her](#).

Åndemaneren og Missionæren side 18-19

Eleverne skal læse teksterne på siderne. På side 18 er der en tekst om åndemaneren og på side 19 er der en tekst om Poul Egede.

De skal nu indspille en samtale mellem en gruppe grønlandere der er sammen med deres åndemaner og Poul Egede. Samtalen skal omhandle Poul Egedes forsøg på at missionere, altså fortælle dem om kristendommen og hvorfor de skal blive kristne. Åndemaneren og grønlanderne har den holdning at de vil fortsætte med deres egen religion, nemlig Inuitreligionen.

Hvis der er behov for mere viden om kristendommen eller Inuitreligionen kan I finde mere viden på disse hjemmesider: [Inuitreligionen](#) og [Kristendommen](#).

De skal indspille deres samtale og indsætte den i BookCreator.

Indspilning af lydoptagelse: se instruktion 1 [her](#).

Hellefisken side 20-27

Eleverne skal forestille sig at de er blevet kontaktet af en restaurant som gerne vil have dem til at lave 3 plakater til deres lokaler. Her er teksten som eleverne får i BookCreator:

I er blevet kontaktet af restaurant "Hellefisk". Det er en nyåbnet restaurant som gerne vil specialisere sig i at servere hellefisk fra Grønland.

De vil gerne have tre plakater som de kan hænge op i deres restaurant. Men de har nogle krav til plakaterne:

1. De tre plakater skal indeholde viden om:

*hellefisken som mad
dens føde & leveområde
dens livscyklus*

2. Der skal være fakta og billeder på alle plakaterne

På side 20-21 er der information omkring opgaven. På side 20 er der indsat links til to hjemmesider; royalgreenland.com og natur.gl. På side 21 er der sat en figur af en hellefisk ind med en taleboble samt to billeder af hellefisk. Det er indsat som inspiration til eleverne.

På siderne 22-27 er der lavet overskrifter til de tre forskellige plakater. Der er indsat en ramme som eleverne kan bruge og tilpasse. Eleverne bestemmer selv hvordan plakaterne skal udformes.

Her er forslag til stilladsering hvis eleverne er gået i stå

1. Hellefisken som mad
 - i hvilke retter bruger man hellefisk?
 - hvilken farve har kødet?
 - indeholder den vigtige fedtsyrer?
 - hvor meget af fisken kan man bruge som mad?
2. Hellefisken og dens føde & leveområde
 - hvad spiser den?
 - hvor i Grønland lever den?
 - hvor langt nede i havet bor den?
3. Hellefisken og dens livscyklus
 - hvor gammel bliver den?
 - hvor og hvornår gyder den?
 - vandrer den?

Tip: hvis man søger på "greenland halibut" i BookCreator kommer der flere billeder frem end hvis man søger på "hellefisk".

Indsættelse af billeder og tekst: se instruktion 2 og 3 [her](#).

Evaluering

Eleverne viser deres produkter for klassen.

Sørg for at rammerne for feedback er positiv kritik. Eleverne skal støttes i at tage stilling til: hvad er godt – hvad kan eventuelt gøres bedre. Få mere inspiration [her](#).

Det er ikke nødvendigvis med henblik på at de skal lave nye produkter, men snarere at eleverne opdager og arbejder med denne positive kritik.

Hvis du vil arbejde med nogle af de andre podcasts fra Isfjordscenteret, kan det give mening at gemme elevernes Book Creator bog, så arbejdet med den, kan benyttes igen.

Ønsker du, at eleverne skal gøre brug af klassens feedback, kan du vælge at afsætte tid til at arbejde videre med produkterne. Således at de kan bruge hinandens feedback, og ændre i deres produkt.

Kolofon

Podcasten *Hellefiskenes by* er udviklet af Isfjordscenteret i Ilulissat.

Undervisningsmaterialet til Podcasten *Hellefiskenes by* er udviklet af Lotte Brinkmann og Daniella Maria Manuel, Anholt Læringsværksted med sparring fra Leg med IT.

Elevbogen i Book Creator er udviklet som en del af projektet *Nutaaliorta* fra Kivitsisa.

Skabelonen er udviklet af Rikke Falkenberg Kofoed og Daniella Maria Manuel, Leg med IT.

Undervisningsmaterialet *Hellefiskenes by* er udgivet under en Creative Commons kreditering-licens CC:BY.

Materialets tekster, opgaver og billeder må deles, gengives og bearbejdes, når blot man krediterer ophavet '*Hellefiskenes by* by Isfjordscenteret Ilulissat'.